

ÁLMOK

.. .. KÖLTEMÉNYEK .. ..

149

IRTA:

FARKAS ANTAL

BUDAPEST
UJ SZÁZAD KIADÁSA
1904

A szerző előbbi verskötetei kaphatók:

<i>Költemények.</i> 1894. Gyikó K. Mezőtúr ...	1 K — f
<i>Viharzúgás és pacsirtadal.</i> 1900. Braun J.	
Mezőtúr ... —	1 K 20 f
<i>Március.</i> 1902. «Magyar Paizs» Zala-	
Egerszeg	1 K — f

KÖLTEMÉNYEK

ÁLMOK.

A gyár kéménye torkán kiszalad
Mély hörgés közt a végső füstdarab.
A gépek testén izzadt az acél,
S a lankadt izmú munkás hazatér.

Még homlokán a munka gyöngye ég,
Mire elfogy a sovány estebéd;
Majd a kanóc-mécs világába bámúl
S nyitott szemekkel álmodik magárúl.

Egy új világot teremtet meg, miben
Kifáradt izma olykor megpihen
S a tű, mit vére-hullásával ápol,
Neki is juttat olykor a virágból.

Alig dereng a hajnal szőke pírja,
Már a gyár fűttye új robotra hívja.
És álma a felszálló barna füsttel
A szürke égen semmiségbe tűnt el.

A füst hatalmas felleggé verődik,
Villáma tépi a gyárak tetőit,
Langyos esője dús kalászt nevel —
Ó, csak az elszállt álmokép vesz el...

Álmodjatok csak, testvérek, tovább,
Én összegyűjtöm elszállt táborát
Álmaitoknak s felleg lesz belőle:
Villáma pusztít, nevel az esője.

Hol palotákat a villám lerombol,
Kalászt nevel ott az eső a romból.
Álmodjatok csak... ó, ezek az álmok
Újjáteremtik egykor a világot!

AZ EGYENLŐSÉG LELKE.

Én nem leszek a Cézárok barátja,
A győzelemnek, kénynek lantosa ;
Dacos fejemet nem hajtom igába
A koronázott Baál előtt soha ;
Hódolatért hiába ostromolnak :
Lelkem megtörhet, de meg nem hajolhat.

Míg egy rabszolga él a nagy világon,
Kit jogtalanság, nyomor fojtogat :
Én addig sujtom, én addig kiáltom
A dús Cézárok felé átkomat ;
Míg lesz egy, akit üldöz százezernyi :
Nem fogok addig én sem elpihenni !

A palotáknak büszke homlokára
A ronda viskóval sárt dobátok :
Érezze, hogy van koldus, törpe, árva,
Kit nem emel a kincs, a kény, a jog,
Akit lenéznek, akire leköpnék
A felhúzottak és a felszököttek.

Ha durva, bántó lantomnak verése,
Ha büszkeséget sért is a dalom,
Ha le-lesujt rám azok megvetése,
Kiket úrrá tett a sors s hatalom :
Elpöngetem az éneket merészen
És viisszasujt rájok a megvetésem.

Megölhetik a zsoldosok a testem
S mint óriási sírkő szemfödél,
Emelkedhetik pyramis felettem :
Lelkem kitör, lelkem örökön él,
S Cézárook álmát hogy megháborítsa,
Kisértetként jár éjjel vissza-vissza . . .

A VÉN POÉTA.

E tárva-nyitva álló kapu-ajtót,
Ó, ne kerüld el, fáradt idegen!
A fürge nappal álmos estre hajlott,
Ott ül az éj a barna bérceken...
Ó, ha bejönnél! — kályhában a tűz ég,
Mécsem világa vándort hívogat, —
E puszta laknak ridegét elűznéd,
Itt kipihennéd fáradásod at,
S kinek tanyáján csak a bű a vendég:
E vén költőnek nagy öröme telnék.

Csak erre, erre... Ott kint a lugosban
Rideg világ van, jobb lesz már belül.
A sárga indát szél tépászsza mostan,
Elhalt az ág is gyümölcstelenül.
A lóca mellett az a kerti asztal,
Mely annyi kedvet elbirt hajdanán,
Hajh, hasztalan hív, hiába marasztal,
Egy kancsó bortól is lerogyna tán.
Jó, hogy a kancsó nem kerül reája:
Szemétre dobva a szelek dudája.

Ne nézd a kertet, hol az árva tökéek
Ritkult során a halál köde ül;
Mellette búsong a szorgos vesződség,
S vigasztalóul egy fürt sem kerül;
A vén diófa odvas belsejének
Kuvikja sír a tar gallyak között;
A kert szívének dobogása: ének,
Rigófütyty, nótá messze költözött,
S amik kihalni még itten maradtak:
Járnak temetni bús, fekete varjak.

Kerülj szobámba! Nincs egy árva lélek,
Ki még kívülem üdvözlőne, nincs!
Csupasz falak, itt-ott szű-ette képek,
Hervadt virág, gyász, bárhová tekints.
A kéz, mely egykor rakosgatta, nemrég
Jéggé lett, fagyos szorítás után.
Volt egy barátom, egy jó emberem még:
A kert-sarokban alszik... a kutyám.
Egész világ ha tenyerére venne,
Szeretettüknek csak árnyéka lenne!

Bocsáss meg érte, hogy e szíves asztal
Miként gazdája, szomorú, szegény.
Üres a kamrámm; nincs, a mi vigasztal:
A pók hálót köt hordóm fenekén.
Bomlik a pince, roskatag garádján
A multak lelke sírva üldölgél;
Komor sötétje erőt vesz a fáklyán,
S ráült a penész, ez a szemfödél.
Csak durva hangja felelget éjjel
Bordalaimnak pajkos szellemével.

Hogy láttam én is egykor jobb idöket,
Miért meséljem? Multamat ne kérd!
A boldogságom kertje temető lett,
S nem bántom a sírt a tünt életért.
Hogy e lepattant húrok énekére
Babért öveztek szöghajam köré,
Hogy felkerültem a hírnév hegyére,
S dicsőségem a többit megtöré:
Magam mesének mondom ezt a multat,
S nem háborítom, jól esik, ha nyughat.

Nem kérdezett a Múza Helikonban?
Öreg barátját elfeledte rég?
Ó, jól tudom, hogy megürült nyomomban
Támadt hízelgő, udvarló elég.
De mondd, miért oly sivár, oly szegényes
Hajdani fényes, gazdag csarnoka?
Hol az a gárda, melynek nagy nevéhez
Elég babér nem teremhet soha?
Hős katonái annyi diadalnak
Üres porondon ásítnak, kihaltak?

Talán a dalnak elveszett varázsa
S nincs szív, amely hő zengzetén hevül?
Nem hallgat senki a költők dalára,
Mely a vásári zajban elvegyül?
Vagy — mondd — talán ez elvénült világban
Nincs a költőnek mit dalolnia?
A nemzetünkön óriási gyász van:
Önásta sírba bukott Hunnia?
A dal, mi laton hébe-hóba zendül,
Alélt, kifáradt, névtelen keservtül.

Tán elvesztette illatát a rózsa ?
Nincs a tavasznak bája már tovább ?
Nem hoz virágot a berek, a róna ?
A hegy kopárabb, a lég mostohább ?
Hallgat a bokrok mélabús zenéje,
Csend ül az erdőn, völgyön mindenütt ?
Mért nem viharzik népek szenvedélye
Dönteni hitványt, tenni nagyszerűt ?
A szerelem, a szabadság kihalt tán
S vásári alkú nőtt fel síri halmán ?

Hát hol van az a szó, mely tetterre költ fel,
Hol késik az a bűvös riadó,
Mely harcra készítet sírral, ördögökkel
Mindent, ami még életrevaló ?
Hol van a költő, kinek lángszavától
Beroppan a vén kripták ajtaja,
Tüzet ragad az Istentől magától
És nemzeteket gyújt fel általa,
És száll bűbájos lantjának varázsán
A földre béke, az égre szivárvány . . .

De már te alszol ? . . . Csitt hát ! kilopódzom
Beléd, te rongyos vén lugos, beléd.
Oly jól esik egy kicsikét zokognom,
De könyeimet, éj, ki ne beszéld !
A lantot és a kancsót add előmbe
Öreg cselédem, lusta képzelet !
Ragyog idáig Helikon tetője
S halld, pöngetek egy régi éneket . . .
Te őszi szél, ne kacagj, hogy nem úgy van —
Dalold utánam halkan, szomorúan . . .

A SZÁMŰZÖTT.

Én nem kiáltok átkokat feléd,
Amért kunyhómat felpörköltetéd,
Szemétre dobtad házi Istenem'
S kiűztél onnan sebbel szívemen.
Én nem leszek Coriolán, Salamon,
Nem török át tilalmas faladon,
Hogy számon kérjem boldogságomat...
Ne félj, nem hallod az én átkomat!

Elég, ha látod a romok fölött
Azt a szomorú, panaszos ködöt,
Melyben a szétdúlt boldogság borong.
Jaj, átok az, mit annak füstje mond,
Jaj, átok annak szálló hamva is,
Mit a sirató szellő tova visz;
Átok, mi ott vesz, pusztul, hal, rohad...
Ne félj, nem hallod az én átkomat!

Ha fészektelen szárnyas ott csapong,
Hol még mutatja a füstös porond
Kunyhóm helyét: ott felsir a madár,
S arról a helyről gyorsan tova száll.
De szárnycsapása oly átkot süvölt,
Hogy megremeg reá a lég s a föld
Kínjában szül véres bozótokat . . .
Ne félj, nem hallod az én átkomat!

E messzeség, ez idegen talaj
Odább löki, ha ráborul a jaj,
A köny, a kín hontalan vándorol,
Be nem fogadják, nem szánják sehol.
De nem veszhet el, mint a tündefény
Az éjszakák csillagtalan egén:
Leszen örökké égő kárhozat . . .
Ne félj, nem hallod az én átkomat!

A zápor, a jég, mi vert útfelen,
Hol nők s kutyám huzódtak meg velem,
Síró panaszok nehéz sóhaja,
Sok forró nappal, fagyos éjszaka:
Egy sem maradhat boszúlatlanul,
Megannyi rontás, mely fejedre hull,
Megannyi Isten, ki meglátogat . . .
Ne félj, nem hallod az én átkomat!

Síri, kedvesem, hullasd a könyvedet,
Ha elsírod is véle lelkedet
Az összeomlott boldogság után;
Voníts halált, hajléktalan kutyám!
Haló szemünk végső tekintete
Elég lesz, hogy a boszú istene
Kezébe kapja a villámokat
És eldörögje az én átkomat! . . .

CÉZÁR JUBILEUMÁN.

Egy uralkodó kétezredik zergéjének
elejtésére nagy lakomát csaptak.

Hajhó! Üvöltse a hír szerte a világban,
Rikoltsa kürt, harsogja trombita:
A mi Cézárunk im' nem élt hiában,
Ő lett e kornak legnagyobbika.
Fórumra Róma! Arisztokratákkal
Ölelkezz össze rongyos plebejus,
Füldjél olajban, cifrázkodj virággal!
Rabszolga, lombért az erdőbe fuss,
Koppaszd koldusra a babért, a tölgyet!
Jertek le hozzánk hősök, istenek,
Vigadjunk, Cézár im nem élt hiában:
Kétezredik zergéjét ölte meg!

Hős szenvedély, mely kétezernyi pára
Kioltásán most büszkén tetszeleg,
Biztos szem és kéz, mely e koronára
Oly méltó, — ave Cézár, üdv neked!
Boldog az állat, ha kopók csapatja
Nyílad elé hajszolja életét,
Boldog, ha a csahos cézári falka
Agyarától döglötten rogy eléd;
De boldogabb a nép, mely erre tapsol
S megcsókolhatja gyílkos fegyvered...
Vigadjunk, Cézár im nem élt hiában:
Kétezredik zergéjét ölte meg!

Van még panasz e nagy birodalomban?
Boldogtalan valamely tartomány?
Van éhség, kín, jaj? — ide vele, hol van?
Némuljon el e fényes lakomán!
Az éhség lakjék jól a kürt szavával,
Szünjék meg a kín, haljon el a jaj!
Vagy hát söpörd el tapsod viharával
E rút nyöszörgést, dicső diadal!
S kik ma se' tudtok Cézárt ünnepelni,
Dacos kutyák, vérpadra véletek!...
... A vértanúk és zergék üdvözlnek,
Cézár, ne sírj hát, — dús az életed!

A PAPKISASSZONYOK.

«A bályoki pap két szépsé-
ges lánya mostohájuk szívtelen-
sége miatt öngyilkos lett.»

Lásd a lapokban.

No, nézze csak, mily bolondokat ír
Ez a sok újság! 'Sz ez csak kósza hír
Hisz én ismertem Juliskát, Ilonkát,
E szende arcú két papkisasszonykát,
A kik naponta temetőbe jártak
Koszorút vinni az édes mamának,
A kik, mikor a zsoltárt énekelték,
Meggúvölék az egész falu lelkét,
A kiknek mindig könnyes volt szemük . . .
Óh mennyit, mennyit évdtem velük,
Hogy derút csaljak borús arcaikra.
És kacagott is Ilonka, Juliska,
Feledve lőn a mostoha, a sír . . .
Mit ijeszthet hát ez a bolond papír?
Én jól tudom, hogy ez a hír mese,
Nem igaz ennek egy betűje se.
Én nem hiszek e bús tragédiában:
A két kisasszony ott él falujában;
Sírnak sokat, a mostoha kegyetlen,
Szép szende arcuk hervad a könyekben
És sorsukon egész falu zokog . . .
Szegény, kis, árva papkisasszonyok!

De mégis, hátha megtörtént a baj?
Hisz mind a kettő gyerek, fiatal,
Angyali szívük megtörte a bánat,
Vagy nem hittek már az Írás szavának
S onnan a falról, hol a mama képe
Mosolyogva nézett a lányok szemébe,
Egy szellem-újj integetett nekik . . .
S ők az Írás parancsát feledik:
Mennek, amerre csábítgatja őket
Az a falusi csöndes temetőkert,
A boldogság igazi otthona.
Ott nincs szenvedés, nincs ott mostoha,
A mama mellett szépen elpihennek . . .
Ki tudott volna ellenállni ennek? . . .
— És most a falu csöndes templomában,
Csak az a vén pap sírdogál magában,
A falu vidám, hisz' már boldogok
Azok az árva papkisasszonyok !

MÜRZSTEGI VADÁSZATOK.

Az erdő lankás oldalán
Golyó-sebezte hímszarvas iramlík.
Utána száguld az ünnő
S hol két bokor egymásra hajlik,
Leroskadnak, a nyílt sebet
Reszkető nyelvvel nyalogatják.
A szívük sebesen dobog,
Szemükben kékes láng lobog
S lesik a hajtó kutya-falkát.

«Mért e kegyetlen üldözés ?
Szegény fajunk mit véthetett ?
Ki őket alkotá, nekünk
Az az Úr adott életet.
A fájdalom, a kéj közös
S a lét oly drága, mint nekik :
Ki adott jogot arra, hogy
Mikor akarják, elveszik ?
Vérükben van a pusztítás,
A dúvadaknál nem különbek,
De míg azok éhségtől hajtva,
Ezek csak kedvtelésből ölnek.»

. . . Az erdő mélyén kürt rivalg,
Száz vadat terítékre hoznak
S a szörnyű öldöklés után
A cézárok ott mulatoznak.

Ember közelít a bokorhoz,
Hol a szarvas-pár meglapult,
Szemében boszú lángja csapkod,
Ruhája rongy, az arca dúlt.

A szarvas-pár tova iramlík
S ő szól: «Tőlem ne fussatok!
Hisz' édes testvérek vagyunk mi:
Én is üldözött vad vagyok.
Engem is üznek, hajtnak, ölnék
A cézárok és vérebek,
Én pedig ő rájuk vadászok,
Mert nem tehetek egyebet.»

És mint a kígyó csúszva mászik,
Amerre a lakoma zeng . . .
Másik bokorban meglapulva
Őt lesi már egy regiment.

Egyik bokorban nyög a szarvas,
A másikban embert vadásznak.
Ó, még hány ezer éven át tart
Ez az örületes vadászat!

AZ ÚJÉVHEZ.

Csak jöjj, oly régen vártalak! Ezerszer
Kértem: mikor hal meg már ez az ó?
Halál-tusáját bámulni megúntam,
Pihentetné meg a mindenható!
Igaz, hogy a koporsójának árát
Szegény létemre én is fizetem;
Bölcsője fáját reményem faragta
S végül a sírba vitte mindenem!

Kiszenvedett, vig volt a temetése,
Folyt a multság völgyön és hegyen,
Sírjára szánt, kimaradt koszorúkból
Az új számára friss csokor legyen!
Jövünk elődbe, kisdéd, bókolással;
Oly nagyra nőjj meg reményünk tején,
Hogy a dajkálás díját a csalódás
Pénzéből add meg annak idején!

Én nem könyörgök nagy dolgot tetőled,
S mint elődödtől, nem várok sokat;
Csak arra kérlek, hogy siess utána
S vidd el magaddal ifjúságomat!
Jöjjön el élttem forró nyárszakára
A hervasztó ősz zord dere hamar!...
Hol minden virág bimbójában elhull,
Szebb ott a kertnél a koldus avar.

Hol a remények csak azért születnek,
Hogy a temetőjük népesebb legyen:
Ott a fogamzás termő korszakánál
A meddőség szebb, boldogabb nekem.
E barna fürtök miatt mért takarjam
Csüggedésemet, koldus-botomat?
Siess te, újév, siess, vidd magaddal,
Megúnt, eldobott ifjúságomat!

A HALDOKLÓ RÓMA.

Cézári vértől gözölög a trón,
Rúgja, gyalázza mind irtóztatón.
Ki tegnap csókkal adózott neki,
Ma boldog, hogyha végig köpheti.
Ki tegnap még előtte reszketett,
Tőle könyörgött rabot, életet:
Nem érez egy csöpp szánalmat iránta
S dölyfös acélját százszor bele mártja.

Az éj cézári vértől részegül meg ...
Mire a pisle csillagok elülnek
S a hajnal köde leng a Tiberen:
A büszke Cézár véres holttetem ...

Egy éj, amelynek egyik perce még
Szerelmi csókok gyönyörében ég,
A másik perce irtózat, pokol,
Melyben a test véresen haldokol,
Az útra készülő lélek pedig
Előbb megőrül, aztán költözik, —
Egy éj s a kit irigyel annyi sok dús —
Hajnal a kelve megszánja a koldus.

De ah! . . . az utcán dárídó rikolt,
A kürt rivall, győzelmi síp sikolt.
Szegény Cézárnak hullája körül
Részeg zsoldosainak hada gyül.
Rúgják, köpik a véres tetemet
És éltetik a holt Cézár felett
Az új Cézárt . . .

Ó, gyilkos ronda nép!
Csak most vesz egy szabad lélekzetet,
Érzi szabadon a kötött kezét
S már hívja azt, ki majd nyakára lép!
Pretoriánusok részeg hada
Cézárt ölt, Cézárt tett egy éjszaka.
És Róma, mely a vértől megriadt,
Reszket a halál, az élet miatt.
A halottat siratni nem meri:
Az újszülöttet sírva élteti.
Majd a cézári hulla dögszagára
Messze vidékről oda száll a kánya.
Még fel se falják, íme már megint
Az új fölött is keselyű kering . . .

De Róma csöndes, Róma meglohadt,
Érzi, hogy béna, tudja, hogy rohadt.
Azt várja, aki véget vet neki
S a rég megásott sírba fekteti.
Addig pedig, pretoriánusok,
Gyilkoljatok, igyatok, hízzatok!

MESSZE FÖLDÖN.

Hogy elszakadtam a tanyától,
Kertem beteg volt, haldokolt.
Dér, zúzos békanyál gyötörte
A vén fát, a fattyú bokort.
Hogy milyen volt a temetésük,
Fénylett-e köny a sírjukon,
Volt-e akitől elköszöntek?
Én nem tudom.

Itt idegenbe éjjelenként
Gyakorta kísért szellemük.
Galambbúgás, fecskecsicsergés
Vádló panaszszal jő velük.
Békitgetem a vén eperfát,
Ne szórja átkát ellenem.
Keserves itt, e paloták közt
Az életem.

A tarló elém rajzolódik
A nyüzsgő bérházak során;
Pásztortűzet látok ragyogni
A villamlámpa oszlopán;
A délibábok tünde képe
A füstgomolyból rám nevet
S mintha pacsirtát hallanék a
Tetők felett.

Káprázatos termek ölében
A tanyák képét kutatom
S hová a lelkem visszavágyik,
Hová az emlék visszavon:
Siratlak kunyhóm, pici kertem . . .
Jertek, csak látogassatok!
Míg éjszakánkint ide jöttök,
Míg nappalonkint itt ödöngök:
Ott jár a lelkem nálatok!

A VÉRTANÚK ÜNNEPÉRE.

Bejártam a tarlót, a rétet, a kertet
Virágot keresve,
Hogy díszül vihessem díztelen sírokra,
Kopár keresztekre;
Hogy a bitók helyét, vérmosta rögöket
Vele békítgessem
S hogyha pislog még ott az átok parázsa:
Senkit ne égessen.
De a tarló, rét, kert azt mondá: Ne kutass,
Nem adok virágot!
Legyen kopár a hant, égető az átok,
Én meg nem bocsátok!

Kutattam az égen felhőtlen éjfélen
Csillagot keresve,
Amelynek sugára leölt félistenek
Kriptájára esne,
S hírül adná nekik, hogy nem lesz éjjelük
Oly kínos, oly hosszú:
Emelgeti, rázza, csontos, izmos kezét
A lihegő boszú...
De az ég azt mondá: Hiába kutatod,
Azt csak nem leled fel.
Legyen kínos az éj, annál édesebb lesz,
Ha eljön a reggel.

Kerestem a népet... Ott ül, ott kuporog
Véres hantok felett.
Papír-koszorút hoz, síri mécseket gyűjt
A hazug kegyelet;
S könyét mutogatva szónokol: Ó, régen
Alszik a mi átkunk!
Nagy lelkünk a multra már fátyolt borított
És mi megbocsátunk...
Te föld, aki még élsz, te ég, aki nem félsz,
Te bíró, te Isten!
Dúló indulásod, boszuló villámod
Kifogyott, hogy nincsen?!
Legalább e sírok csontját vidd el innen
Tengereken túlra,
Vagy tanítsd e népet, ami ellen vétett,
A multra, a multra!

VÁROSIAKHOZ.

Hogy nem szakad le rátok e magasra
Épült odúknak tarka tömege?
Hogy nem fojt sorra e díszes szemétdomb,
Hol túr urak, koldusok serege,
Hol a kenyérért vívott harc zajától
A hit galambja félve bujdokol;
Hol egy sarokban részeg mennyi tivornyáz,
A másikban sír, jajgat a pokol...

Hol durva küzdés szennyes tengerében
A becsület hajója elmerül,
S meghalt szerelmek bús hattyúja vérzik,
Haldoklik némán, búcsú-dal nélkül;
Hol az apostol megszentelt nyomába
Gazok, zsványok vad csordája hág;
Hol ha születnek újabb Messiások:
Mind Júdás nélkül adja el magát.

Én futok innen, míg le nem tipornak,
Míg le nem fúlaszt ez a levegő,
Amíg e vásár kábító zajától
Húzódni, futni van bennem erő.
Nézzétek ott, hol ég a földet éri,
Kint a szabad tér mily más képet ölt;
Maga az Isten öleli a földet
S magát az Istent csókolja a föld.

Féltett remények zöld tengereképen
Vetések öntik el a láthatárt,
Benne mosolygó, fehér tanya-házak,
Rájok galambok kék csapatja szállt...
Felcsillan itt-ott a paraszt ekéje
A délibábos lágy ugar felett...
Lehet, hogy sírva kapargatja nyáron,
Amit tavasszal vígan elvetett.

Érzitek-e méltóságát e csöndnek?
Munkálkodik a néma nyugalom:
Hol még kopár, ott nemsokára zöld lesz,
Kalász-tó reng a száraz ugaron.
Halljátok-e a márciusi szellő
A megfagyott talajnak mit regél?
Tudjátok-e, mi a pára fölötte?
Szabadság-vágya, ősi szenvedély.

Ki éveken át ezt lelkébe szívtá,
Nem fog hajolni az, még él, soha!
Nem fogja őt magához csalni rabnak
Palotáitok zsibongó sora;
Nem fogja fényért, külső csillogásért
E nagy szemétdomb alját túrni fel...
Pacsirta sem cseréli el a léget
Aranykalitka kényelmeivel.

Mily szép az élet ott kint a szabadban!

Mily rút az élet e falak között!

A kenyérünkért marakodni, futni,

Mint kósza eb, mint vad, mely üldözött.

Ki a szabadba! — táguló tudómet

A szűz, erős lég hadd repeszsze meg

És március szellője hordja szerte

Szabadságról álmódó lelkemet!

CÉZÁRHOZ.

Ember vagy, Cézár, olyan mint a többi,
Aki előtted hajlong, udvarol,
Akit a dölyföd megszokott leköpni,
Aki fölött te zsarnokoskodol.
Olyan vagy épen, mint az a lakájhad,
Mely bérelt testét lábadhoz veti,
Mely boldog akkor, hogyha szomjad támadt,
Oltani vérét csapra ütheti.
Ember vagy, Cézár, hibákkal tele,
A sorsnak hitvány kis játékszere.

Tetszett neki üres és cifra bábúl
Milljó koldus fölé álltani.
Ezt a játékot ne vedd igazából:
Légy báb, ne akarj istent játszani.
Lebukol onnét . . . ez van szerepedben,
Kijut neked is az egyforma vég . . .
Hogy eltemetnek balzsammal kenetten,
Nem rohadsz el, mint koldus-sarjadék,
Gyászt ölt az ország, mikor eltemet
S millió jajgat halálod felett:

Ne téveszszen meg, hazug ez a pompa,
Nem a cézárt siratják, — magukat :
Im' elpusztult az egyik, ámde nyomba
Nyakunkra másik, új kolonc akad.
Tapsol a koldus ravatalodnak,
Habár szemében könyet mutogat
És sír — habár könyei nem potyognak —
Mikor üdvözlí az utódodat.
Csalják egymást: köny, hála, csillogás
Évezredekén át tartó csalás.

Ember vagy, Cézár, olyan mint a többi :
Lélekben törpe, gyarló és hazug :
Palást, korona el nem tudja fődni,
Amit terólad minden szolga tud :
Te is csak báb vagy, cifra és üres báb,
Akit bíborba bújtatott az ég,
A koldus néppel még csaljátok egymást . . .
Mi lesz, ha földre dob a sorskerék ?
Ó, koronádba fognak hullani
A koldusok igaz garasai !

KÓRHÁZI TÖRTÉNET.

Ketten feküdtek egy szobában
Valami súlyos nyavalyában.
Vén volt az egyik, ifjú volt a másik.
Az öreg lázas, a szomszédja fázik ;
Őt folyton meleg pokrócokba rakják,
Az öreget meg jéggel borogatják.
Kínos vergődés volt nappaluk, éjjük,
A lélek hálni járt beléjük,
A halál árnya arcukon borongott :
Nem ért az életük egy pityke-gombot.

Ám az öregnek úri volt a dolga :
Meglátogatta őt naponta
Maga az élet, üdeség, gyönyör,
Ki mint a hajnalcsillag tündököl
A bús enyészet komor éjszakáján,
Egy szőkefürtű kedves és vidám lány,
Ki felveré ott a halotti csendet,
Szava a szívek rejtekébe csengett
S a fásult lélek falán ütve rést,
Elűzte a félelmet, csüggedést.
Leánya volt az öregnek, bizonynyal,
A kórterembe járogató angyal.
Piciny zsebében annyi csoda-dolgot :
Süteményt, cukrot, narancsot behordott,
Hogy az öreg nem győzte osztogatni,
Az ápolóknak adogatni.

Az ifjú, akit a hideg gyötört,
Kimondhatatlan vágyat és gyönyört
Érzett e lánykát látni, hallani . . .
Mily kedves, milyen angyali !
Nem volt beteg, amíg e lányka volt ott
S mihelyt utána halkan becsukódott
A kórteremnek nehéz ajtaja :
Betegebb volt, mint valaha.
És éjjelenként — minő éjszakák ! —
Egymás szavát gyönyörrel hallgatták.
Az öreg folyton e lányról beszélt —
Jól esett az ifjúnak e beszéd !
Nagy boldogságot érzett alatta,
Bár ajkát a kín véresre harapta.

Nos, úgy esett, felgyógyúlt az öreg
— Talán e tündér gyógyította meg —
És lánya karján elhagyá a termet ...
A szegény ifjú ekkor betegebb lett.
Egy szegfű-szálat, melynek szirma lángol,
Kapott a lánytól.
És éjjelente nagy láz verte ki,
A jég, a kötés nem használ neki.
Bár a fejére észak jéghegyét
Rakják: a szíve tűzben ég.
És lázában egy szegfűt emleget,
Amitől fél, amitől betegebb,
Ami megöli, ami lángra gyújtja ...
Baját meglelni száz orvos se tudja
S egy pirkadó szép hajnalon szegényre
Ráfekszik az enyészet örök éje ...

Amit száz orvos kutatott hiába,
Azt az ápoló megtalálta:
Egy elhervadt, egy összetörött
Szegfű-virág volt a szíve fölött.

HUSVÉT UTÁN.

Nem pöngettem nótát a feltámadásról,
Nem vetkőztem le a nagypénteki gyászból,
Könyes még az orcám.
Trombitás angyalok riadóját vártam,
Hogy a megölt eszme győzött a halálban,
De nem tört be hozzám.

Lelkem előtt állong Golgota keresztje,
A sírba szállt élet vérével megfestve,
Büszkén dönthetlenül;
Róma katonái körötte kockáznak,
Tövében sírdogál az anyai bánat
Remény, vigasz ne'kül.

Még alszik az eszme, alszik a mély sírban...
Megholt századokkal álma fölött sirtam
Minden nagypénteken.
Vártam a husvétot, vártam ébredését
S bár a jövőben még századokat késsék:
Én csak várom, lesem.

Oda ülök a sír bezárt ajtajába,
Mit pribéksem őriz — mért vigyázna rája? —
S a hit is elhagyott
És hirdetem, jóslom, míg ti ünnepeltek,
Vagy kétségbe'setten sírtok gyáva lelkek,
Hogy alszik a halott.

Alszik, de felébred s legyen bár megölve,
Nem marad a sírok fenekén örökre,
Bármily mélyre ássák.
Hirdetem az eszme újraébredését,
Hirdetem a szolga népek felkelését,
A feltámadását!

MEGHAL AZ ÉLET . . .

Mondják, hogy a föld szíve majd kihül
S meghal az élet menthetetlenül
Ezen a régi fagyos csillagon,
Hol már csapkod a siri fuvalom.

Nem érzitek, hogy a tavasz beteg ?
A fecskék még haza sem tértenek.
A gólya félti Nilus mocsarát,
A régi fészek nem csalja tovább ;
Mi éven át hozzánk édesgeti :
Észak derűje nem izen neki.

Ködös hideggel küzködik a zöld.
Holt virággal, mit bimbóban megölt
Deres éjszakák zord lehelete.
Vannak a csupasz faágak tele.

Az utca sáros, népe zajtalan.
Remény és munka minden oda van . . .

Tehát a föld nem örökké való :
Meg fogja ölni a Mindenható,
Csillagok útját kiméretező,
Hatalmas szellem, a vén őserő.
Millió század ábrándja, szerelme,
Eszméje, műve, célja, szív és elme,
A nemzetek küzdelme, szenvedése,
A forradalmak dicsősége, vére
Ott lesz dél, észak jéghegye alatt,
Ott lesz a kín, a kéj, a gondolat.

A nyomor csak nyomorként hal, vesz el,
A szolgaság, mely most láncot visel,
Bilincseiben vész el, a szegény,
Álomtalan éjek jégtengerén . . .

De míg a föld nem halt meg, csak beteg,
Rabszolga népek, talpra keljetek !
Kezdődjék el a nagyszerű tusa :
A forradalmak piros májusa.
Tudom, hogy a föld szíve feldobog,
Mikor lehull széttört rabláncotok,
Nem lesz oly gyászos, szomorú halála :
Mint a szivárvány, úgy ragyog fölötté
A fehér jégmezők felett örökre
A népszabadság véres glóriája ! . . .

KARÁCSONYI LEVELEK.

I.

Fiam! A városon be jó lehet nektek
Igy Karácsony tájban:
Felöltözve szépen, templomba mehettek,
Jézus jászolánál letérdepelhettek
Hitben, boldogságban.

Káprázatos fényű karácsonyfa készül
Ünnep szombatjára;
Aranyos dióknak csillogó díszétül
Gyönyörködő szemnek lesiklik, megszedül
Ráhulló sugára.

Ablakotok alatt betlehemeseknek
Kórusa járogat,
Csorda-pásztorokról, távol napkeletnek
Három királyáról elénekelgetnek
Öreg zsoltárokat.

Bezzeg, itt a tanyán, néma, sívár minden,
Nem jó ily távolra
Városi harangszó; egy fakereszt sincsen,
Melyre a fáradt szív nyugvásért tekintsen,
Ha kétség kínozza.

A szél befütyöli a tél csúf nótáit
Kunyhónk ablakán át . . .
Hírmondónak egy-két varjú be-beállít
Látogatni szegény udvarunk buckáit,
Verebek tanyáját.

Karácsony este van, a nagy, a szent este . . .
Ünnepelni vágyom.
Mozdulatlan, néma a táj lomha teste,
Ünnepet hirdetni nem gyúl egy mécses se'
Az egész határon.

Mi sem gyújtunk mécsest, elfogyott az ára . . .
Pörgetem, pörgetem
Kopott olvasómat . . . nem lelek imára,
Az Üdvözlégy rá-rámegy a Miatyánkra . . .
Istenem, Istenem!

Elfeledtem mindent, elmémben homály van,
Tán az Isten vert meg,
Hogy nem térdelhetek mostan templomában?
'Sz azon jár az eszem, hogy ti boldogságban
Ott vagytok, térdeltek! . . .

II.

Szülém! A könyemből szeretném leírni
Fekete papíron
A mi ünnepünket, hogy senki úgy, mint mi
Karácsony ünnepét meg nem únja, sínyli . . .
De ezt le nem írom.

Nem szomorítom meg. Boldog, aki hisz még
Bár mindig csalódott,
A ki megőrizte reménysége kincsét,
Kit el nem durvított el a küzdés, ínség,
Vándorlás, koldus-bot.

Ó, higgye hát szülém, hogy mi azok vagyunk,
Jók, tiszták, mint angyal:
A kik betlehemi jászolt csókolgatunk,
Karácsonyfa mellett zsoltárt dúdolgatunk
Betlehemi karral.

Ne tudja, hogy sötét szent Karácsony-estén
Szűk, szegényes szobánk,
Hogy templomban Krisztustén so'sem keresném —
Zsibongó városok búzhödt utca-testén
Úgy sem jó már hozzánk . . .

Itt zúg-búg a harang. Cifra tömeg tódul
Templomba, kocsmába.
Képmutató hittől, hazudó valótúl
Visszariad lelkem a templom-ajtóból
Ki, ki a pusztába!

Ott meghallanám én a mély csöndességben
Az alvó táj felett,
Hogy angyalok szárnya csattog fent a légben . . .
«Békesség a földön, dicsőség az égben :
Krisztus ma született!»

Itt vásári láрма üldöz be szobánkba,
Míg tart a Karácsony.
Meddő sóvárgás lesz lelkünk Miatyánkja:
Csak szülénknek volna szép karácsonyfája
Ott kint a tanyákon!

Ha bírnám : kitépném a legnagyobb tölgyet,
Csillagokat lopnék,
Betlehemet, jászolt, fűzért, imakönyvet . . .
«Itt van, édes szülém, nem adhatok többet» . . .
Beh boldog is volnék!

TÖRPE LELKEK . . .

Törpe lelkek, korcs utódok,
Léha fattyak kora ez ;
Az erénynek, becsületnek
Sora ritkul, nyoma vesz.
A porondon pálmaágért
Lándsza-törni nem divat :
Pénzért veszik a borostyánt,
Bolond, ki maga arat.

Igaz érdem a szerénység
Kuckójában meglapul,
Míg a hitvány a piacon
Ordít irgalmatlanul.
Üres fejek táborával
A fórum benépesül,
S a bölcsesség elkotródva
Gyökeret rág egyedül.

A szorgalom kérges kezét
Gyakran éhség marja meg,
Míg a herét bőség ölén
Hordozzák az istenek.
A milliók porbahajló
Hátán a kény lovagol;
Mészárosát pásztorának
Nézi a bolond akol.

Füleli a szabadságot
A szolgaság vérebe,
S a hóhérhoz kéznyalásra
Jár a martir gyermeke . . .
Törpe lelkek, korcs utódok,
Léha fattyak kora ez;
Az erénynek, becsületnek
Sora ritkul, nyoma vesz . . .

KOSSUTH.

Gyászban és vérben gazdag századoknak
Nemzet-vezérlő, tüzes oszlopa!
Rabszolga-lelkek újabb Messiása,
Cézári fattyak isten-ostora!
Mi volna nálad nélkül az a század,
Melynek a lelke, fénye te valál?
Csavargó koldus, kit a sivatagban
A földre roskaszt kínos éhhal,
Kiről lelopják a rongyot gazok,
Testét felfalják keselyűk, sasok.

Hogy talpra állt, hogy megifjult, miként a
Gyermekmesék újjászült hősei,
Hogy gazdaggá lőn, azt isteni lényed
Világra jöttének köszönheti.
Ó, áldott óra, melynek születése
Nagygyá tehet egy törpe századot!
Ó, áldott perc, amelynek fogadását
A kőbe vésik késő századok!
S mely kérkedőn magáénak nevez:
Egész világnak irigyeltje lesz.

Ó, én hiszek a lélekvándorlásban :
A sír elől a lélek vándorol . . .
A lelkedet, nemzetem büszkesége,
Én már éreztem egykor, valahol.
Nem a kezedben villant meg a tör,
Melynek nyomán mi vér buggyant elé
A szabadságnak drága csecsemőjét
A republikát megkeresztelé ?
A gillotínok érc-bárdja fölött
Nem a te lelked szárnya röpdösött ?

Az volt, tudom. Párisnak piacáról
A Duna-Tisza rónáira szállt,
S a délibábok szelid tengerében
Mégfürdeté a véres, vad halált.
A szabadságnak idegen virágát
A pörge kalpag mellé tűzdelé,
S erős karával, boszús ostorával
Nagyot csördített olykor Bécs felé.
Szavára a poklok tűzébe ment
A győzni, halni tudó regement.

Igaz, hogy elfogyott a regemented,
De ha izensz, mindnyájan elmegyünk,
S miként az Alpok zúgó lavinája :
Hatalmassá növekszik seregünk.
Neved eszme lesz, melynek lobogóját
A rab nemzetek sorra követik
Ledönteni a szabadság-gyalázó
Cézári kénynek gúla-köveit,
S maguk emelik föl a zsarnokok
Trónjuk romjából emlék-oszlopod !

A TARJÁNI CSŐSZ FIA.

A tarjáni szőlőkbe nőtt fel
S derék legénynyé lett idővel.
Nótára a rigó kapatta,
Pacsirta tanította meg,
A muzsikát maga faragta
A pendelyes kis csősz-gyerek.
Most is, kamasz legény-korában
A nóta volt az istene.
Verte oly istenigazában,
Hogy a húr úgy szakadt bele.
A húr után a szíve jött és
Nem használt semmiféle költés:
Elhallgatott, nem muzsikál
Ifjú Katona Méti Mihály.

Tarjáni szőlőcsősz fiának
Fenyőfa koporsót csinálnak . . .
Elő, elő tambura-banda,
Mit Hendók mester alkotanda.
A nagy bőgő gazdátlanul van,
A Miska elpihent az Urban.
A vén csősz siratván fiát,
Miatyánkot istennyilát
Összekever, imádkozik,
Ha megúnja, káromkodik.
Butykosából fűt-fát kínál.
Sajnálja az egyetlenegyet,
Akit az Úr hatalma elvett,
Öreg Katona Méti Mihály.

Pocok cigány a felsővároson
Lakik valahol a cigánysoron.
Haragszik ám a tamburára :
Azóta ment le a hegedű ára.
Hajós-, kőműves-, ácslegények,
Kik télvíz idején henyélnek,
Kocsmázni járnak tamburával,
Ujjat húznak szegény cigánynyal.
Fülébe jut a gyászeset :
Egy tamburással kevesebb
És neki több kárt nem csinál
Ifjú Katona Méti Mihály.

Kilenc fiát felöltözteti mind,
Kinek kabát nem jut, kinek meg ing,
Kinek füléig ér le a kalap,
Kinek a feje födetlen marad.
A frakk lecsüng a meztelen bokáig,
A félcipővel öreg csizma párzik.
Szerszámjaikat a kezükbe adja,
Aztán megindul a fióka-banda
Egy zöldpapiros koszorúval,
Rikító gyászszal, néma búval
A tarjáni szőlők fele . . .
Ott gyász van, nem szól a zene.
(Hallgat a tamburás, ha gyászol,
Tartózkodik a muzsikától.)
Jöttükre a kunyhó elé kiáll,
Vörös szemekkel, megtörött alakkal
Öreg Katona Méti Mihály.

A Pocok-banda szól . . . a húr zokog . . .
«Ismersz-e? Miska? — szól a vén Pocok —
Sokat húztam én egyedül magadnak,
Most húzatok a bandámmal fiadnak . . .»
Kezet fognak, sír, jajgat a zene.
Hull a tarjáni szőlők levele.
A tamburások szeme nedvesül
(Tán porszemet csapott a szél bele.)
S a vén csősz lelke felderül.
Butykos után néz a kemence torkán
(Kerül még ital a Katona-portán)
A Pocok-fiúk húzzák keserűn,
Hogy eltörött a hegedűm . . .
A vén Pocoknak kiperdül a könye,
Hogy végignéz kilenc élő fián:
Mikor lesznek ily boldogok, miként most
Ifjú Katona Méti Mihály! . . .

VÉGRENDELET.

Megírom én is, mintha milliókat
Hagynék utánam gazdag örökül,
Megírom, bárha az, akinek írom,
E kis papírnak aligha örül:
A könyve hull rá hosszú szenvedésben,
Nem lesz ennek egy árva sora sem
Megsiratatlan, s a mik még ragyognak:
Együtt fakul meg az írás, a szem.

Tudja az Isten, érzem, hogy elég volt
Hurcolni a lét unt koloncait;
Sívár lelkemben a sejtés kutyája
Jó ideje már, hogy halált vonít.
Álmatlan éjjek gomolygó ködében
Üres koporsók ásítanak felém . . .
Megyek pihenni, álmodozni hosszan
Az enyészetnek örök éjjelén.

Ne haragudj, hogy nem viszlek magammal:
Neked még vannak gyermekálmaid,
Te még reménnyel áldozol jövődnék,
Téged nem tett még hitlenné a hit,
Te még a sürgő ember-áradatban
Az Isten-arcú testvért tisztelel,
Téged még rémít a pokol meséje,
Biztat a menny, hol él az Istened.

Még sok csalódás vár ábrándjaidra,
Nem kell, hogy ölje őket tenkezed,
S ha még reményed fája zöld, virágos:
Ne bántsd, lehull, ha nem is tépdased.
Te még az élet tengerén hajózva
Az úszó ködöt partnak gondolod . . .
Minél közelebb véled kikötődöt,
Annál messzibb jár tőle horgonyod.

Ha tán kisírsz is e sívár tömegből,
De még utálat tőle nem ver el:
Vegyülj közéje! — majd csak belekábulsz
A zsvajába s benne elveszel.
Milliók nyomora addig sír füledbe,
Míg a magadét hagyod, feleded
S a gyászszal, amit érettem viselsz tán,
A mások könnyét törölgetheted.

Maradj te még itt! — nem viszlek magammal
És hogy koporsóm gyászos ne legyen:
Menyasszonyi fehér virágaiddal
Tarkítsd, cifrázd fel szépen, özvegyem!
Kié is voltak e virágok egykor?
A boldogságé és az öröme . . .
Legyenek ezután a bú koronái
A kín csokrai: — tedd szívem fölé!

Aztán — ha vége lesz a temetésnek —
Térj vissza még szobánkba, angyalom!
Ne félj, ne reszkess ott emlékeimtől:
Óh mindent eltakar a sírhalom.
Borulj utolszor kicsiny asztalomra,
Hol hozzád írtam egykor verseket,
Hol álmaimnak magvát vetettem,
Hol írva fekszik e végrendelet.

Mielőtt még a nyomor dobra ütne,
Kutasd keresztül a fiókjait
És vedd magadhoz, amit ott találsz, vedd,
Mit más bizonynyal szemétre hajít.
Minden darabkát tégy el, mielőtt még
Kezedbe fognád vándor-botodat
És vidd magaddal örököm gyanánt, vidd
Az össze-visszafirkált lapokat.

Hogy mik azok? Ha olykor belenézel,
Kúszált sorukat megérted te jól,
A kettéfört remények, szárnyatépott
Vágyak között elolvasgathatol.
Megértheted az ábránd-töredéket,
Tudod folytatni is, hol megszakadt:
Lelkedbe csengnek majd azo a rímek,
Mik ott hallgatnak sírdombom alatt.

Óh, ne kicsinyeld, hogy csekély örökség...
Nem volt e szívnek egyebe, tudod,
S ha életében minden kincse dal volt:
Halálában az mind neked jutott.
Nem fáj, hogy mellé a nyomort hagyom, hisz'
Poéta-sors nem hagyni egyebet,
Mint dalokat a boldogságról, üdvről,
S egy kenyeretlen, síró özvegyet...

KISASSZONY-NAPJA DÉLUTÁNJÁN.

Kisasszony-napja délutánján
— Emlékezik rá, asszonyom? —
Együtt bolyongtunk lombos árnyán
A temetőnek s mintha látnám,
Azaz még visszaálmodom:
Bíbor-vörös selyem-ruhája
Égett a komor lomb között,
Mint egy imbolygó, égő fáklya
Incselkedő pajkos sugára
Ott bujdosott, ott szökdösött.

És én követtem, mint az árnyék.
Beszéltünk tücsköt-bogarat;
Siratluk, hogy meghal a nyárvég.
Alig volt egy-két szál virág még,
Máris a száraz ág maradt.
Pedig az őszi rózsza ezre
Teljes pompában jött elénk.
Ránézni se tudtunk mi erre...
Ibolya-szedni jött a kedve,
De hát, Istenem, nem lelénk.

És szeptembert szídtuk erősen
Otromba virágaival.
— Ámbár nem oka annak ő sem —
Hogy az egész nagy temetőben
Orrunk elől minden kihál.
Megesküvénk a kikeletnek:
Ő lesz örökké kedvesünk,
Minket akárkik is szeretnek,
Csak fittyet hányunk mindezeknek
S tavasz, csak téged szeretünk!

De haj! ez hozzánk hűtelen lett...
Igazam van-e, asszonyom?
Őn járja még a síri kertet,
De mint kit Isten átka vert meg:
Gyászban, nem úgy, mint egykoron.
Az őszi rózsák koszorúja
Fehér kezében ott remeg...
Ki fonta? Rózsás piciny újja.
Mért harmatos? Mert könye-hullta
Zápor módjára este meg.

Őn a tavaszát sirba tette,
Őn boldog lehet, asszonyom:
Elsírdogálhat ott felette,
Az őszi-rózsát megszerette,
Barátja lett, úgy gondolom.
Az enyimet én nem lelem meg,
Kereshetem elébb-tovább.
Az őszi-rózsák sem szeretnek,
Tavasszal meg másnak teremnek
Azok a hűtlen ibolyák!

HALOTTAK NAPJÁN.

Jer, látogassuk, kart a karba öltve,
A láng-özönbe fürdő sírokat...
Itt díszeleg a borostyánfa zöldje,
Amott a fény, a pompa hívogat.
A koszorúknak drága halmazánál
Csődületet sír a dús kegyelet...
Gyerünk el innen, itt úgysem találnál
Versenyre szállt pompánál egyebet.

Van sír, amelynek roskatag keresztjét
Nem koszorúzta meg ma senki sem,
Honnan hivalgó fény-ár nem ered szét,
Csak valaki ott zokog csöndesen...
Gyertyára nem jut neki, tán azért sír,
S lelkében vádat ébreszt nyomora...
Ó, gazdagabb, szebb nekem ez az egy sír,
Mint a többiek pompázó sora!

KARÁCSONYRA.

Az angyaloknak zengő kórusából
Rekedt üvöltés hangja sír felém;
Dicséretektől, víg hallelujáktól
Hangot veszejt bár a közel, a távol:
Ezt az üvöltést hallom, értem én.
Mint orgiáknak részeg zshivájába
Belékiáltó Lázárok sebe,
Úgy hallik át a dícsen, de hiába:
Nincs ki megértse, vagy figyelne rája,
Nincs, ki a sebet írral kösse be!

Koncot ha vetnek és morzsát ha szórnak
A briliánstól csillogó kezek
Az éhhalállal birkózó nyomornak:
Azért teszik a boldog jóllakottak,
Hogy majd az ég kamattal adja meg
S a jótékonyság bérelt trombitája
Harsogja a világban szerteszét:
Nincs kín, amely enyhítő írta fájna,
Hallgat a nyomor, tömve im' a szája,
Mi békötöztük kiáltó sebét!

Ó, nem kötözték! . . . Itt sikolt fülembé
Ünneprontónak nyomor, szenvedés.
A jogtalanság szolga-láncra verve
Beléüvölt az angyali seregbe :
Pokolba véled, álnok tettetés !
Hiába zenged, hogy betölt az Ige,
Színes hazugság ujjongó szavad ;
Nézz csak örökké nyitott sebeimre,
Öröktől fogva láncos kezeimre :
Mikor lesz e seb zárt s e kéz szabad ?

Hiába les az égi csoda-jelre
Kis Betlehemnek vénhedt pásztora ;
Évezredeknek átka, vétke, terhe
Lerakodik a sovárgó kebelre,
Mint szirttetőkre ősidők moha.
Szeme kialszik, hálgyos fehérjét
A csillagtalán égre felveti.
Vonagló ajka mutatja, hogy él még,
Kezében a bot már megkövesült rég
S magát a kígyó rátekergeti . . .

Hiába jöttek drága kincseikkel
Dús Napkeletnek három bölcsei :
A náluk is bölcsebbet nem lelik fel,
Az üstökösük pusztában vészett el,
Ott hagyta őket elődöngeni.
Rongyos palástban, földérő szakállal
Járják örökké a sivatagot.
A féltett kincs már összenőtt magával
Az ölelővel és hamis sugárral
Csalják tovább a vándor csillagok.

Az angyaloknak zengő kórusából
Rekedt üvöltés hangja sír felém.
Meg-megreszket rá a közel, a távol,
S a föld éjente tüzet vet magából . . .
Szél-hordta lángját látom, érzem én.
Megszületett bár lelke Messiása,
De nincs, ki teste láncát tépje szét,
Nincs, ki a rabság poklából kiváltsa . . .
Ó, meddig tart még kínos vajudása,
Mikor szüli meg újabb Istenét ?

SZENT ISTVÁN-NAPI ÉNEK.

Vezérlő csillagunk
Elborult felettünk,
Bujdosó jó magunk
Pusztába tévedtünk.
Hol az igaz ösvény,
Ki vezérel rája ?
Mutasd meg, magyarok
Koronás királya !

Füllesztő forróság
Megölte a mezőt ;
Éhen bög a jószág
Üres jászol előtt.
Kiapadt a felhők
Harmata, könnyárja ?
Indítsd meg, magyarok
Koronás királya !

Fészektelen fecske,
Kószál körös-körül,
A gólya csak este
Tér meg a mezőrül.
Kiszáradt a csermely,
Elpusztul családja . . .
Sírasd meg, magyarok
Koronás királya !

Letarolt föld lábján
Tétlen ül a gazda
Csüggetegen, árván,
Nem vár új tavaszra.
Alkotmányunk fáját
Bécsi szél cibálja . . .
Gyere haza, védj meg,
Szegény magyar népnek
Koronás királya !

A SZEGEDI KOSSUTH-SZOBORNÁL.

— Szeptember 19. —

A Tisza hömpölygő hulláma szétnyílik,
Kitárul az örvény az iszapos sírig.
Koporsó felpattan, szellemhad felébred,
Bús sóhajok között a nagy hídra lépked
S ottan gyülekezik. A híd-lámpák lángja
Ijedt lobogással veti fényét rája.
Zászlós honvéd surran a hadnak élére
S vezeti csapatját a Klauzál-térre.
A szavuk nem hangzik, a léptük nem koppan ...

Élet szikrája gyúlt a Kossuh-szoborban.
Meghajtják a zászlót s amint körülállják,
A paraszt mozditja csillogó kaszáját.
Vér gyúlt a szívébe, megmozdul az ajka
S belesír az éjbe panaszos szózatja :
— Látod ezt a hadat, Kossuth Lajos, látod ?
Kiveri sírjából valami nagy átok ;
Koporsó-födelét öklével bezúzza
Pihenő csontjait feltámasztja újra.
Bécsnek viszi a szél Magyarország jaiját,
De ott nem ismerik, de ott meg nem hallják.
Bécsi vár kapuja ide visszaverte
S bujdosik a visszhang a hazában szerte.
Koporsót nyitogat, sírhantokat feltép,
Keresi, szólítja Kossuth Lajos lelkét.
A te érc-szobrodat sírva keltegeti —
Magyarország atyja, mit felelsz te neki ?

A vas-kolosszusban fellángol az élet
S mennydörgő szavával felveri az éjet.

«Az az árva jajszó, mely ide bujdosik,
Felsír, feltör hozzám, magas csillagokig.
De ami a holtat kikölti a földből,
Ami a koporsók födelén dörömböl,
Haj, az élők lelkét bárhogy ostromolja
Nem talál már benne igazi otthonra.
Hol él a magyar nép? elbujdosott innen?
Rabigába hajlott? — fáj, hogy azt kell hinnem.
Mert hogyha itt volna, hogyha szabad volna,
Nem esengő szívvel nézne e szoborra,
Talpára nem rakná évszázados bűját,
Hanem új győzelmek cserfa-koszorúját.
Holtak pihenjete! Élők, keljete fel!
Tépjéte szét szobrom önnön-kezetekkel,
S e vas-kolosszusból öntsetek ágyúkat;
Ha porladó testem most már nem mozdulhat,
Ha ajkam örökre lezárta a végzet,
Ha örökös rabbá tett is az enyészet,
Igy életre kelek és haragos lelkem
Mennydörgő szavától fut a gyáva ellen,
S mit hiába vívtam át egy hosszú éltén:
Hazám szabadságát a sírból megvédem!»

Óra üt, eltűnik a szellem-had gyorsan,
Csillagok fürödnek sötét hullámokban
S a hideg szobornak magános tövében
Egy szegény poéta most álmodott éppen...

1903 OKTÓBER 6.

Ha tenni tudnánk úgy, mint ünnepelni,
Ha karunk volna olyan, mint a hangunk:
Rég megmutattuk volna a világnak,
Hogy nem temettek el, hogy meg se haltunk,
Hogy a golyó, bitófa, börtön, átok,
Fájt, fájt, de a magyarnak még se ártott.

Ha mindazoknak vértanú halálát,
Kiket e népért gyilkolt meg az önkény,
Megérdemelte volna ez a nemzet:
Úr volna rég a magyar ősi földjén
S nem úznék el jött-ment sasok saját
Szabadságának turul-madarát.

Ha még ez a nép magyar tudna lenni,
Méltó azokhoz, akik érte haltak:
Nem volna párja a kerek világon
Dicső tettekben a szabad magyarnak!
És állna a kidölt bitók helyén
Új kolosszus Világos mezején.

De így örökre bezárult sírokhoz
Hordjuk az imát, könyvet, koszorúkat . . .
A kegyeletünk gyászos, fájó ünnep,
Mert nem tudok én annál szomorúbbat,
Mint aki csak oly népért halhatott,
Amely maga is akkor lett halott!

UGARSZÉLI ÖREG NYÁRFA . . .

Ugarszéli öreg nyárfa most hullatja levelét . . .
Sodorja az őszi szellő szerte-szét,
Beleviszi a hömpölygő Marosba,
Makó alatt halászlegény hálójával kifogja.

Nyárfa alatt barna kis lány keservesen sirdogált,
Rásírta a levelekre bánatát.
Halászlegény megismerte, kifogta . . .
S könye perdült a csendesen folydogáló Marosba.

KURUCOK CSILLAGA.

Szendereg a város. A vén tenger árja
Körül csókolgatja, karjaiba zárja,

S elalszik Rodostó . . .

Éjféli időben, százados mohával
Benőtt sirok alján, nem bír lakójával
Egy-néhány koporsó.

Hang jött le a sirba, tárogatót fúnak,
Kardot, lovat! — bizony csatára indulnak
A majtényi páston . . .

A bujdosó kuruc talpra ugrik, rohan.
Rákóczi házánál gyülekeznek sokan,
Sápadt holdvilágon.

A fejedelem ott ül karosszéken, jobbján
Bercsényi, a vezér, Béri Balogh, Bottyán
Kuruc generális.

Az asztalnál Mikes Kelemen, a diák,
Előtte libegő-lobogó mécsvilág,
Lúdtoll, kalamáris.

Szól a fejedelem: «Kurucok, nagy baj van:
Levél jött hazulról hozzám, ma hajnalban
Fecskemadár-szárnyon.

Magyarország írta könye folyásával
Meg is pöcsételte vére hullásával —
Olvasd fel diákom!»

Olvassa jó Mikes: «Nagyságos fejedelem!
Mi oka, hogy rózsa, virág, fű nem terem
A majtényi páston?

Mért borong a felhő örökkön felette?
Hallgat a pacsirta, kuvik sír helyette
Félős éjszakákon.

Mi történt itt? Gaztett, árulás, szószegés?
Sok volt az ellenség, a bátorság kevés?
A kuruc labanc lett?

E vértelen csatán vitézlő seregünk
Egy lábíg elhullott. Több kárt tett ez nekünk,
Mint a véres harc tett?

Nyakunkon a német, húzzuk folyton jármát.
Kétfejű sas lakja öreg Buda várát —
Hogy a király hol van?

Te voltál, te maradsz a mi fejedelmünk,
Koronátlan urunk, hitünk, segedelmünk,
Mennyben és pokolban!

Viseljen más cifra koronát, palástot,
Csináljon hazánkból egy majtényi pástot,
Szomorú tömlőcöt;

Kozák ármádiát hozzon örül ide,
A kurucok lelkét bizony nem győzi le:
Te vagy úr a fölött!

Gyere haza, kérünk, fejedelmünk, vezérünk!
Labancok uralmát mossa könnyünk, vérünk:

Gyere, csapj le rája!
A majtényi síkon bús kurucok várnak,
A sóhajtasukból borús felleg támadt:
Légy te a villáma!»

— Irjad csak diákom — szól a fejedelem —
Amint majd diktálom — és írja Kelemen:
— «Istennek — mennyország!
Magyarok Istene, kurucok Istene!
— Avagy bármi legyen szent felséged neve —
Rákóczi szól hozzád.

Szentséges türelmed határa meddig tart?
Meddig veri átok ostora a magyart?

Én már megeléglem.
Mit adott a német felségednek érte,
Hogy századokon át gazságát elnézte?
Nincs menykő az égben?

Hát leszek én menykő haragod kezében,
Hát bosszút állok én e rút labanc népen,
Császáraját, királyát
Megtanítom arra, hogy ne bántsod a magyart!
Támasztok fölötte pusztító zivatart,
Elsöpröm háztáját!

Aludtunk eleget. Bocsáss haza minket!
Nézzed árvaságát asszú mezeinknek,
Erdők pusztulását;
Tekintsed a nyomort, a könyvet, a jajszót,
Tisza-Duna parttól Rodostóba hangzót,
Labancok dúlását!

Meglásd, ha én egyszer elkiáltom: rajta!
Ha egyszer felrikolt tárogatom hangja:

Az ég is elbámul.

Maguk az angyalok a földre szökdösnek
S a majtényi páston koszorút kötöznek
Kuruc-koronámul.

Szent akaratodat tudasd, Uram, velünk,
Izenj, ha kell és mi rögtön oda megyünk,
Ahol lesnek, várnak» . . .

. . . Csillag tünt fel, távol éjszak felett égő
Vörös csillag . . . Ez volt izenet az égből
A kuruc-királynak.

A HALOTTAK.

De jó lehet annak, kinek a halottja
Temetőben pihen,
Aki hébe-hóba a kedves sírdombra
Koszorúkat viszen;
A fejfája mellett gyűjthet néha lángot
S mondhat miatyánkot . . .

De rossz lehet annak, akinek halottja
Jár-kel a világban
S éjszakánkint lopva keresi, kutatja
Álmatlan álmában;
Akiért ha egyszer egyet imádkoznék:
Vétkeznék, kárhoznék!

PÉTER ÉS AZ ÚR.

I.

Valami régi csárda romja volt,
Miből a kunyhót összeróttá őszzszel
Utaskerülte puszta közepén.
Vidám betyárok mulató tanyája
A nyomorúság csöndes fészke lett.

Tél volt, csikorgó, kegyetlen, hideg tél,
A puszta szíve is összefagyott.
S nem adott giz-gazt, kórót, túske-bokrot
A nyomorultak árva tűzhelyére,
Hol összebújt az átokvert család.
A korpa-kenyér utolsó falatja
Kemence-torkon keményre fagyott.
Engesztelték ráhulló könyeikkel,
S mikor minden morzsája elfogyott,
Beült hozzájuk az éhség, a télnek
Ez a kegyetlen fattya s a hideggel
Együtt kinozta a szegényeket . . .

Hogy az ölbeli poronty meg ne fagyjon,
Estenden Péter elindult hazulról
Valami tűzrevalót kaparítani.
Ment, mendegélt és jó darab időre
Egy módos tanya palánkjához ért.
Belül a láncról szabadult ebek
— Megérezvén az idegen-szagot —
A kerítésre ugráltak dühökben.
Péter nem ment be.

A magas kerítés
Tövében, kívül egy öreg feszület
Korhadtt oszlopát kitörte a szél.
A bádogg-isten rémesen nyögött,
Panaszkodott, sirt rozsdás szegein.
Péter megszánta. A vállára kapta
Úgy oszlopostól s kunyhójába vitte.
A fáját tűzre rakták és a Jézust
Tisztára mosva a falra szögezték,
Hogy hátha egy kis áldás száll reájuk.

Már azt hitték, úgy történt a dolog,
— Péter két döglött nyulat lelt az úton
S a tőr háromszor is varjút fogott —
Mikor a törvény tollas katonái
Betörtek a kunyhóba s megtalálták
Az ellopott keresztet a falon.
Péter hátára kötözték legott
S bekísérték a városba szegényt.

Péter a börtön vackán álmodott:
Asszonya térdelt a Krisztus előtt,
Péter ellökte: — Tán azért imádod,
Mert engem a börtönbe juttatott?
Hajlékot adtam neki, kérve-kértem,
A törvényben ne valljon ellenem,
Még sem esett meg rajtatok a szíve:
Ő volt, ki ellenem tanúskodott.

II.

A fecske fiát tanítá repülni,
A pusztát délibábok látogatták,
Mikor Péterről letellett a rabság.
Hazament Péter.

Üres volt a kunyhó.

Az asszony elhalt, a poronty utána,
Éhség és hideg elcsigázta őket,
Míg ő a börtönt lakta. Legalább
Nem éheznek, nem fáznak soha többé.
Meg sem siratta őket. Minek is?
Egy-két könnyel nem lesz a fájdalom
Szegényebb s a megnyugvás gazdagabb.

A faluba ment, munkát keresett,
De nem kapott. A börtön bélyegét
A bűnhődés nem törülte le róla.
Zsiványnak tudták, nem kellett sehol.

A pap bűnbocsánatról predikált
Félórával előbb, hogy elzavarta.

Péter — mi ütött hozzá, nem tudom —
Hogy a Krisztus szolgájának nyakán
Az aranyláncon függő ércskeresztet
— Melyen a Jézus teste ragyogott —
Megpillantotta, olyan dühbe jött,
Hogy visszafordult s elkapta a láncot,
Egyet csavart — és a pap halva volt.
Gyilkos kezében maradt a kereszt,
Mit önkéntelen zsebébe dugott.

Aztán szökött, mint üldözött kutya.
Bolygott a réten, pusztán, nádasokban.
Éhes volt egyszer és a leszakított
Aranykeresztet eladni akarta,
Mikor elfogták őt, a rablógyilkost.

III.

Pétert halálra ítélte a törvény.
Az aranykereszt mindent bizonyított.
Ő volt a gyilkos. Mikor kivették
Komor reggelen a bitó alá,
Hová egy jámbor arcú pap követte,
Felnézett hosszan a felhős egekre,
— Szitáló ködnél nem volt ott egyéb —
Eszébe jutott az a fakereszt,
Amit a hátán kunyhóba cipelt,
Az a Krisztus, akit megmosdatott,
A viskó díszül felszegezett,
Akihez ő annyit imádkozott,
Aki börtönbe s ide juttatá . . .
Eszébe jutott asszonya, fia
S mikor a pater ajkához emelte
A feszületet, hogy csókolja meg,
Átkot kiáltott s — óh jaj! — ráköpött . . .

Gyorsan végezte munkáját a hóhér.

Péter úgy látta, úgy érezte ekkor,
Hogy ragyogó fény ömlik rá az égből,
Honnan a Jézus jóságos alakja
Szál mellé, szelíd mosolylyal az arcán,
Kezet nyújt neki, a gonosztevőnek,
Felemeli őt, a porbatiportat,
S keblére vonja az Istenfia,
Pétert, a rablógyilkost, a pogányt . . .

Lent, a szederjes arcú hulla mellett
Kezében a meggyalázott keresztet
Szorongatva imádkozott a pap
És a pokolra szállt lelket siratta . . .

HOGYAN LEHET?

Mondják, hogy a lelkek az álom szárnyain
Egymást látogatják;
Bármily messze vannak, össze tudnak jönni ...
Hogyan lehet az hát,
Hogy Kis Pál lelke a bécsi kaszárnyából
Itt kószál Zákányba',
Bokor Erzsí lelke feljár minden este
Ama kaszárnyába
S mikor Erzsí Palit csókolja a magas
Bécsi kaszárnyában,
Akkor Pali Erzsit öleli a törpe
Jegenyék árnyában.

A PATKÁNYOK.

— Hogy mért oly borús, olyan színtelen
A költészetem, hangom, mindenem,
Mért nem vegyülök víg társaságba,
Hol rózsáit a jókedv dobálja,
S a kacaj a szív csöndjét felveri,
Nagyságos asszony, tőlem kérdezi?

Valamikor — tán nem is oly régen —
Ott laktam kint, kint a faluvégén.
Kegyetlenül bánt velem mostohám,
A sors: penészes lyuk volt a szobám,
Rongyos szalmazsák volt a fekhelyem.
Emlékezem rá, jól emlékezem:
Tél volt — kacagjon úrnőm! — valóban
Nyári kabátommal takaróztam.
Igaza van, hogy ez bohémdolog,
De most is fázom, ha rágondolok.
S forró nyárban is, — nem tudom, hogyan? —
Ha eszembe jut, vacog a fogam —
Csak néha ettem. (Kézét csókolom,
Most nem kérek, jóllaktam, asszonyom.)
Aztán — ah, mégis rég volt — egy kopott
Faládán, mit más szemétre dobott —
Verseket írtam a szerelemről,
Tündérleányról. Nem említem föl,
Hogy ön volt-e, vagy más ez a tündér...
(Ó szép szerelem, hová is tűntél!)Nos hát, mikor a gyertyám elégett,
— Szerettem ekkor még a setétet —
Végighevertem a szalmazsákon,
Rámterítettem nyári kabátom'
És álmodoztam. Önről vagy másról,
Hercegleányról, szerelmes párról,
Álmodtam szépet, sok tarka-barkát,
De az álmodat mindig zavarták
A patkányok... (Ó, drága asszonyom,
Ne ájuljon el, már nem folytatom...)

Hogy ez csak mese? Tanúm ez az agy,
Melyben az álmok rajzolódtanak
S míg édelgett szép álma alakján,
Keresztülfutott rajta a patkány.
Újabb álmomra szaladt a másik
S így tartott mindig hajnalodásig.
Hideg lábuk volt — most is érzem —
Hogy átfutottak lázas fejemen.

A szerelem, az régen elrepült,
A lángoló szív fásult, kövesült,
De nem kopik le lelkemről soha
A patkányoknak a lábanyoma!

Ha még úgy néha elálmodozom,
Valami tündérszépről, asszonyom,
Lelkem hirtelen úgy összerezzen,
Hideg fut végig egész testemben
És asszonyom, — bár ez buta dolog —
Még most is a patkányra gondolok.
Mihelyt a lantom vig dalra zendül,
A húrján patkány szalad keresztül.
Nem is vágyódom álmodni szépet,
Félek, a patkány megint felébreszt.
Fejem bár babér, korona fődje:
A patkány körmét érzem örökre!

MUNKÁS-ÉBREDŐ.

Még a karomban zsibbadtság lazítja
A munka-rendjén fáradt izmokat,
S már túlköl a gyár... Hangja messze űzi
Alig leröppent, édes álmomat.
Csak most pihentünk le, az este csak most
Csókolta a piruló nyugatot:
Szeretkezésük gyorsan nőtt gyümölcse,
A hajnalcsillag már felragyogott.
Fütyül, zúg a gyár bántón, élesen...
Menjünk dolgozni, hívnak, édesem!

Tegnap de jó volt: valami kis ünnep,
Futó órákból rótt napocska csak,
Befogta száját e csúf, durva jelnek,
S ilyenkor újra átkaroltalak
És álmodoztunk, míg e kis szobába
Be nem lopódzott a reggeli fény.
Sétálni mentünk, mint az úri népség...
Azok vagyunk mi is, majd azt hívém —
Nem igaz ebből, nem egy íge sem...
Menjünk dolgozni, hívnak, édesem!

Az urak, kiknek kényelmes javáért
Most bömből a gyár rabjai után,
Ilyenkor térnek hosszú pihenésre
A dőzsölésből részegen, bután.
A pezsgőjüknek habzó gyöngyözését
A verejtékünk ára fizeti ;
Fekete mélye a mi bánatunknak
Fényes örömük gyöngyét termeli.
Igy volt, így van, de már én érezem,
Nem tart soká így ... menjünk, édesem !

Ha e rabszolga-hívó gőzvisítást
Túlzúgja egyszer millió torok,
Ha majd a bányák, gyárak műhelyében
Az elnyomottak lelke fellobog :
E zsarnok gyárak kohója k'alszik,
Kevély kéményük ronda sárba hull,
Romjaikon a földre szállt igazság
Repkénye zöldel hervadatlanul,
S a hang, mi felkölt minden hajnalon,
Szabadságunk dala lesz, angyalom !

JÉZUS.

Ünnepet ült — épp' karácsony vala —
A zajgó város nagyja, apraja.

Búgó harangok érc-zengése mellett
A Megváltóról zsoltárt énekeltek.

Utcára és templomba ment a nép,
Mutatva, ami rajta drága szép.
Szíve üres volt, csendes, mint a barlang,
Melyben echóra nem talál a zaj, hang.
És oly hideg, miként a megfagyott rög.
Elkárhozott, rossz, mint maga az ördög.

Búgott a templom orgonája szépen,
Képmutatás ült valamennyi széken.
Ima, zsolozsma, bűnbánat, alázat
Ott volt, csupán az Úristen hiányzott.

Távoli puszták homok sivatagján,
A hómezőkön szomorún haladván
A földre szállott Jézus, valami
Apró világot lát csillámlani.
Egy törpe viskó réveteg sugára
Tévedett bele a nagy éjszakába.
Jézus elindul a kis fény után
A hómezőknek úttalan után.

A várost járta hajnaltól napestig.
Sok helyen zörget, de be nem eresztik.
Jó szót nem kap, menjen akárhova,
Majd eltapossa a püspök lova,
A plébános kuttyája elugatja,
Bankár kilöki, báró kikacagja.
Koldusnak nézik és elkergetik.
Szegény Megváltó elkeseredik.
Fáradtan, éhségtől, szomjútól gyötörve
Már bánni kezdte, hogy lejött a földre.
Ott hagyta az ünneplő, büszke várost...
A szürke, ködös sivatagba jár most.

*

Bekopogtat a tanya ablakán . . .
«Gyere be vándor, nagybeteg anyám,
Nem tud kimenni, téged bevezetni —
Apám oda van rözsét szedegetni.»
A gyermek mondta ezt.

Jézus bement
S a szíve úgy elszorult odabent.

Beteg nő feküdt, didergett az ágyon
És sóhajtozta: «Éhezem, beh fázom!»
A háznál nem volt egy kenyér-falat
S az ember, Isten tudja, hol maradt.

Jézus leült, majd mikor megpihent,
Az országútra szétnézni kiment.
Ember közelít a város felül,
Töretlen úton bukdácsol, leül.
Batyut cipel, de oly nehéz teherrel,
Hogy ott az úton köszönt rá a reggel.
Jézus oda ment.

— «Uram, bárki is légy,
Segítsd kunyhóig ezt, ahol az inség
Miatt elpatkol két emberi féreg —
A ma született Úr Jézusra kérlek!»

Jézus segített, a kunyhóba mentek.
Ketten cipelték odáig a terhet.
Tüzet raktak.

— «Tudod, miért volt nehéz
Ez a batyu? — Mert lopott az egész.»
A tűz fellángolt s — Uram, mily eset! —
Jézus a tűz mellé telepedett.

— «A kenyeret is loptam valahonnan,
Itt nem volt, oda mentem hát, ahol van.
A másvilágon majd leszenvedem.»

Jézus így szólott: — «Mássenved, te nem.»
Aztán kezébe vett egy darabot
És — Uram Isten! — beleharapott.

A JÓTÉKONY FARSANG.

Tudtok akkor ünnepelni,
Mikor gyászol százezernyi ?
Tudtok akkor dorbézolni,
Mikor koplal milliónyi ?

Kényes urak, cifra delnők,
Táncotjáró szegény-mentők :
Hagyjátok e víg, hangos tort,
Ne csúfoljátok a nyomort !

Garasokért ugrándoztok ?
Dúsgazdagok, ti koldultok ?
Igy aztán csak meg lesz óva
A magatok milliója.

Lám, jó, hogy a nyomorultak
Bálotokra rászorultak :
Míg egy garast nékik adtok,
Százezreket mutathattok.

Nemes szívet emlegettek ?
Nem jótét, a bál kell nektek,
Leányvásár, legényfogás,
Kártya, pezsgő, dorbézolás.

Tudom, hogy ki is dobnátok
— Mert hisz' szégyent hozna rátok —
Ha egy koldus benteremne
A csillogó bálterembe'.

Node, hajrá ! — itt a farsang,
Igy kívánja a divat, rang
S ki tudja — él a nemezis —
Járhatják még értetek is.

HALÁL UTÁN.

A lámpa ott égett az asztalon.
Lángja vörös volt, mint a lemenő nap
Búcsú-sugára. Elszorult mellem,
Fájó tudómban megpattant az ér,
A vér kibuggyant számon. Valaki
Hozzám szaladt, már nem tudom, ki volt,
Mert a következő percben sötétség
Borult szememre s olyan jóleső
Érzés fogott el annyi kín után,
Hogy elaludtam, el, örökre el...

... Vakítóan fehér sivatagon
Haladtam ... Ámde, hogy mióta járom
E végtelennek tetsző fényözönt,
Az nem jutott eszembe sehogyan.
Most kezdtem ezt a bűvös utazást,
Vagy a világteremtés óta járom,
Mikor maga az Isten született?
Én nem tudom, én nem emlékezem.

Ki vagyok én? Mi a rendeltetésem?
Mi ez az út, amelyen haladok?
Hol van a cél, amely felé török?
Élet-e ez, amely régen kilobbant,
Vagy álom-e, mely egyszer elröpült?
Én nem tudom, én nem emlékezem.

Ott lent a föld... Jártam-e én azon?
Az a fekete tömeg, mely búsongva
Állja körül azt a sötét koporsót,
Melyen a név oly ismerős ugyan,
De hogy kié volt? — meg nem mondhatom.
Nem az enyém volt e név valaha?
Ki az, aki sikoltva ráborul:
Anyám, a nőm, a gyermekem talán?
Én nem tudom, én nem emlékezem.

Látom amott a kunyhók szalma-vackán
Éhségében saját magába marni
A vézna testű, meztelen nyomort...
S nem fáj a kinja, nem fáj most nekem.
Odább a trónon koronás fejű
Zsivány lopkodja milliók jogát.
Itt bőségtől csömörlött úri nép
Böfög a jólét dús asztala mellett
És a lerágott koncokat dobálja
A koldusoknak és kutyáinak;
Kacagja, hogy a hizott kutya-falka
A sovány koldusokat elveri...
Van ebben, ami dühre ingerel?
Mi voltam én? — király? koldus? kutya?
Én nem tudom, én nem emlékezem.

Pacsirtadalt és fülemile-szót,
Farkasüvöltést, vércse-vijogást,
A csecsszopónak legelső sikolyát,
A haldoklónak végső sóhaját
Hallom, de mint a tenger fenekére
Sülyedt kavics nem ver hullámokat
Többé a tenger tükrén: úgy ezek sem
Pendítik meg a lelkem húrjait...
Melyik volt szebb, melyik tetszett nekem?
Én nem tudom, én nem emlékezem.

Amott a sírdomb fejfáján van egy név,
Nem ismeretlen, nem is ismerős.
Tövében összetört koboz pihen,
Húrján a szél bús nótákat füttyöl.
Valami gyászos, sárgaképű asszony
Koszorút hord a sirra sírdogálva...
Ritkább lesz a koszorú. Elmarad
A gyászos asszony. Belepi a hó
Az utolsó koszorú roncsait.
A gyászos asszony arca szép, piros,
Fehér selyemruhába öltözik...
Mire készülhet? — Gyászra? Esküvőre?
Én nem tudom, én nem emlékezem.

Tavaszi napfény csókolja a sírt
S a rög alól ibolya bújt elő.
Illatja felszállott ide, ahol
A csillagokat söpri szárnyalásom.
Ibolya-illat, én édes szerelmem,
A földről hozzám szökött híradás,
Feltámadásom pici hírnöke,
Mért hoztad vissza öntudatomat?
Ó, hallgass el, ne szólj egy szót nekem:
Mindent tudok, most már emlékezem!

Szeretnék lenni villám, mely alácsap,
Szeretnék lenni Isten, aki ítél,
De hirtelen kiég öntudatom
— Felhőtlen, nyári éjnek villanása —
És egy könnycseppem hull alá a földre,
Mint hamvas hajnal hűs harmatozása . . .
Áldás, vagy átok lesz ez odalent?
Én nem tudom, én nem emlékezem!

SZULEJKÁK.

Illatos olajban fürdött forró teste
Ott párolgott a puha pamlagon.
Sovár tekintete az enyém kereste,
Hogy majd varázsa engem oda von.
Künn hosszú árnyakat rajzolt már az este
S én nézdegéltem ki az ablakon.

«Ali, meddig gyötörsz? Koráll-piros ajkam
Csókját megúntad oly igen korán?
Nem lelsz leszakítani való rózsát rajtam,
Mindet letépted egy-két éjszakán?
Nincs bódító illat e dús selyem-hajban,
Vagy nálam szebbet vársz ide talán?»

Néztem az ablakon át ki az utcára . . .
Egy koldus-asszony ottan üldögélt.
Kilátszott megaszott, meztelen lábszára,
A szél borzalta szürke üstökét.
Ugyan jut-e neki egy kis kenyér mára,
S a hűvös éjben sátor, öltözék?

«Ali, te cudar vagy! Nézd, e hószín testen
Még nem legelt soha más férfiszem;
Rózsás kebelemet én ki nem fedeztem,
Nem látta e bájakat senki sem:
Te mégis megúntad? Ó, ne légy kegyetlen,
Hallod, mily hangosan ver a szívem?»

A vén koldus-asszony ablakomhoz mászott...
Hajh, egykor ő is szép Szulejka volt!
Bogár szemeivel lelket babonázott
És férfi szívet hódított, rabolt...
Gyere be hát hozzánk, ne éhezz, ne fázz ott —
Szolgám, az ajtó-zárat félretold!

«Tehát gyanúm igaz, Ali, vársz valakit,
Ki nálam sokkal szebb és igazabb...»
Várok — szóltam kurtán. Szegény Szulejka sírt.
A koldus-asszonyt behozta a rab.
Szulejka kacagott — ráveté szemeit
A jövevény és sírásra fakadt...

ARATÁS.

Benépesült a délibáb hazája:
Pacsirtaszóra kelő szorgalom
Munkás csoportja izzad szakadásig
A forró fényben, híves hajnalon.

Még a fiastyúk is feljő, mikorra
Daluk elszunnyad öreg éjfelen.
Egy rövid álmot alszanak szegények
És táboruk megint talpon terem.

Ó, hány bukik fel, elejtven kaszáját
A nap hevében, munka nehezén.
Hánynak a vére festi meg a tarlót
S az új kenyérből nem harap szegény.

Ki verejtékkal öntözi a földet,
Annak fekete kenyér se marad . . .
Mért hazudjátok hát, hogy aki szánt, vet,
Aki dolgozik, izzad, az arat ?

Hiszen a magnak más tartja a zsákot,
Lefoglalózza a jövő tavaszt,
S tarlók kopárán szomorún csatangol
Éhes gebéje mellett a paraszt . . .

SZÖRNYŰ ÁLOM.

Jer csak a szobádba, Cézár, titokban
Hadd mondok el neked, hogy mit álmodtam,
Ne hallja meg ez a bámész szolgáló,
Sem e sok köisten, senki, csak magad.

Megálmodtam, hogy már nektek alkonyul,
Koronátok fénye elhomályosul,
A trónotok alját szű megörlötte,
Millió ellenség bujkál mögötte.

Ne sápadj, az ellen nem gyilkolni fog.
— Zsoldosok kezébe való a gyilkos —
Mégis hatalmasabb, mint hadsereged,
Megmondom a nevét: ember-szeretet.

Ne kutass utánna, Cézár, mondhatom,
Ismeretlen szó itt ez a fogalom.
A te embereid nem ismerik azt...
De halld az álmomat, ami megriaszt.

Háborúra készült minden korona.
A földre bújt fel a poklok iszonya,
Véres, nemzet-irtó harcot terveztek,
Amelyben félvilág népe elveszhet.

Szemben áll már a két óriás sereg,
Hátuk mögött egy-egy Cézár áll, remeg.
Rikolt a harci síp itten, amottan,
De a sereg sem itt, sem ott nem moccan.

Hej, mi a kő ütött ebb' a seregbe,
Hogy egymást gyilkolni most nincsen kedve?
A fegyvert lecsapják, megbolondultak?
Jaj, egymás keblére futnak, borulnak.

Vége van a harcnak, ez biz' elveszett:
Egyetlen halott sem földi a teret.
A népek boldogan egymást ölelik.
A Cézárok sírnak, e kép fáj nekik.

Összeülnek aztán egy kis sátorban
S hogy hol az igazság? — keresik borban.
Mégis hogy legyűrjék egyik-másikat:
Kártyára felteszik koronáikat.

Ezt álmodtam, Cézár, tudom balgaság,
Még sem akarom, hogy mások hallhassák,
Mert a babonások úgy vélekednek,
Hogy az álmok egyszer beteljesednek.

ÚJÉVI VERS.

Vásárolt köszöntők zsvaját túlsíró
Üdvözlő dalt verek
Neked, te gazdagok küszöbjén didergő
Éhes koldus-sereg.

Ki ember-méltóság rongyát mutogatod
A vak szájalomnak
S garasért milliót kérsz az égtől a dús,
Fősvény irgalomnak.

El hát a küszöbről, fel a porból gyávák,
Népkonyhák kutyái!
Elég volt a rágott koncokért szükölni,
Ebmódra szolgálni.

Gyertek ide, mint a nyomor farkasai:
Büszkén és szabadon ...
Kiknek most senki sem kíván boldogságot,
Hallgassátok dalom.

Adjon nektek az Úr, akinek nevében
Kenyeret koldultok,
Oly nyomort, amelytől utcák kövezetjén
Éhen felfordultok.

Küszöbről-küszöbre kergessen az ostor,
Részvét meg ne szánjon!
Ne legyen kő, melyre fejet hajthassatok,
Az egész világon!

Mint a pokol tüze égessen, olvadjon
A kikoldult garas!
Ajkatokra fagyjon az irgalmatesdő
Könyörgés, a panasz!

Korbács kergessen ki fényes városokból
Homok sivatagba,
Küszöbök hajlongó, népkonyhák koncleső
Emberi salakja!

Oda, hol szél süvölt s a homokvárakat
Építi, lebontja
S a merre jár, nevét emlékül bevési
Mélyen a homokba.

Hol éhes farkasok csatagnak szerte,
Akik sohsem járnak
Koncert könyörögni véres barlangjához
A pusztá-királynak ...

KérjeteK erőt a süvöltő szélvészről,
Amely várat rombol,
Magast, mélyt elegyít s tanuljatok, kutyák,
A vad farkasoktól.

Aztán gyertek vissza, megtisztultan, büszkén
S a dalnok kívánja :
E fényes börtönből legyen a szabadság
Sivatag pusztája!

A MI REGÉNYÜNK.

A mi regényünk egyszerű,
Nincs benne ború, sem derű.
Boldogságban bujálkodás,
Síránkozó sóhajtozás.

Én nem vártam királyleányra,
Ő nem herceg-fiút lesett.
Én koldus voltam ő meg árva :
Szívünk egymáson megesett.
Egymást boldoggá akartuk mi tenni :
Ki bűne, hogy nem lett belőle semmi?
Hogy összeadtunk két fájó szívet
S a kín mégegyszer annyi lett?

A magamét csak elviselném,
De az övét is hordozom
S tudom, hogy az ő lelke terhén
Kétszeresít a nyomoron.
Ott sír, ahol nem láthatom,
Hogy könnyünk egymást ne gyötörje.
Találkozunk s a fájdalom
Hazug mosolyban olvad össze . . .

Tudom, mikor esküdni mentünk,
Nappfény kacérkodott felettünk,
De a zápor cs. kúgy szakadt
És mi gázoltuk a sarat.
Bizony arról nem tehetünk:
Hogy ilyen lett az életünk:
Nyugodt, derűs a homlokunk,
Bár tüskén, sáron gázolunk.

Ami regényünk egyszerű,
Nincs benne ború, sem derű . . .

A BOLOND.

Falusi pap volt a szegény feje,
Annyit tanult, hogy megőrült bele.
Sarokba vágta a nagy bibliát,
Megtagadta az Istent és fiát
S olyan boldondul szólt előre-hátra,
Hogy bekerült az ispotályba,
Hol láncra verték mint valami medvét,
De ez sem vette el mindjárt a kedvét,
Csak prédikált s oly nevetségeset,
Hogy ápolója görcsökbe esett
A nevetéstől s mindig a hasát
Fogva hallgatta a szónoklatát.

« — Ne prédikáljatok !
A szebb jövőnek álmait
Kergesse a bolond.
Ezredek óta tart e hazudás,
Megérett arra, hogy már elrohadjon
Mint földre hullt gyümölcs.
Nem látja senki, hogy gurul
A züllés síkján le a legsötétebb
Erkölcstelenség mocsarába
Minden tisztának hitt erény ?
Nem érzi senki, hogy a menny
Eladta magát a pokolnak
S a kárhozatnak gyehenna-tűzében
Hamúvá ég az üdv gyémánt-köve ?
Nem érzi senki, hogy a becsület
Csupán azért jár tisztos úton,
Hogy bocskorán a fürtelem sarát
A vizsla szem ne lássa meg ?
Nem önmagáért rágja az erény
Penészes, dohos kenyerét,
Csupán azért, hogy lássa más
S a bűnhődés kővével
Lesújthasson a bérbevett igazság
Nevében és az elbukottak
Csupasz mellére ráköphessenek
Rendjeles gazemberei . . .

Közel van a vég, ó, nagyon közel.
Az a mennyország, melyet hittetek
Színes hazugság volt csupán,
Őrült agyagnak rémmeséje, melyet
Az emberiség bölcsője felett
A dajka-képzlet megalkotott.

Hát hol a menny? Én nem látom sehol,
Mert tudatomnak fénysugára
Keresztül tör a bárgyú képzelet
Vastag ködén s a semmiségbe vész . . .

De mégis, mintha látnék valamit,
És mintha haragot hallanék:
Igen, igen, de nem zsolozsna az —
Bűnös tivornya, melyben
Részegen dőlnek hölgyeik ölébe
A világukat vesztett istenek,
Vagy az öröklét láncát elszakítva
Megfojtják saját magukat.

Ugyan mi lesz e gazdátlan maradt
Világból? Semmi! Mint a buborék
Szétpattan egyszer. Itt az ideje,
Hogy szétmorzsolja az idő,
Mely végre magát eszi meg.

Mért van hát ez az örült futkosás
A rang, a kincs, a hír után?
Mért építettek piramisokat?
Mért vésitek márványba, ércbe
E kérész élet hitványságait?
Ki tud erről a holnapi napon,
Mikor e megfagyott golyóbis
Utolszor fordul tengelye körül
S milljó atomra oszlik szét az űrben?
Egy másik csillag értelmes paránya
Csak annyit tud majd mondani
Történetéről, hogy csillag futott le.

Ne prédikáljatok !
Ne emlegessétek a szebb jövőt !
Feküdjetek le, összefont karokkal
Várjátok a megsemmisülés,
Angyalainak hideg ölelését.
Hazugság volt a születésetek,
Hazugság volt az élet,
Hazugság minden, ami van.
Egy lesz igaz, egy lesz örök,
A végtelen, a nagy megsemmisülés,
Amelynek tengerében
Világok tűnnek el isteneikkel !» . . .

Másnapra halva lelték a bolondot.
Arca nyugodt volt s oly büszkén mosolygott,
Mint aki győzött, mintha legalább
Lezárt szemekkel látná igazát,
Amit láncokra verve prédikált.

KÓRHÁZBAN.

Hála Isten, hogy idáig értünk !
Nem siettünk, node el se késtünk.
Még a szívünk olyan forró,
A hajunk meg mint a holló ...
Alig éltünk, talán kár is értünk ?

Mindössze a lelkünk kissé fáradt
S úgy kívánta ezt a beteg ágyat,
Mint a vándor a pihenést,
Mint az, akit hőség emészt
Szomjatoltó, enyhetadó árnyat.

Este van már, most búcsúzik a nap ...
Látom-e még a feljöttét holnap ?
Fogy az erőnk, nő a lázunk,
Most megégünk, majd meg fázunk —
Jó lesz, hogyha ide fárad a pap.

A koporsó nyugalmasabb ennél
A nyögéssel, kinnal teli helynél,
Mégis mintha félnénk tőle,
Sírva fogjuk könyörgőre:
Uram, csak még magadhoz ne vennél!

Ápolóné gyújtson csak világot,
Itt is, ott is koporsókat látok...
Rám meredez valamennyi,
Mintha el akarna nyelni,
Mesebeli sárkány-módra tátog.

Mért pislákol az a mécs oly árván?
Igaza van, vesztegetni kár rám.
Felgyújthatna ezer mécset,
A csillagos mir denséget:
Akkor is csak koporsómat látnám!

HALÁLOS ITÉLETEK.

Jaj, de bolondot álmodtam az éjjel !

Versenyt repültem az éjszaki széllel,
S addig keringtem fent a levegőben,
Míg egy magas hegy álldogált előttem,
Amelynek büszke ormai felett
Büszkébb királyi vár emelkedett.

A vár alatt, a szikla üregében
Börtönök voltak ásva-vésve mélyen,
Melyekben a bilincsre vert szabadság
Apostolai láncukat harapták.
Sírtak dühökben. Kint a folyosókon
Részeg pribékek osztottak a zsoldon.
A hóhér bárdját köszörülte épen.
Segédei az udvar szögletében
Vérpadot róttak össze dúdolászva.
Fent a termekben dús tivornya járta.

A legmagasabb ablakú szobában
Egy király-forma dolgozott magában.
Halommal állt a sok írás előtte.
Aranytollát vér-tintába ütötte
S dolgozni akart, mikor berepültem
Az ablakán. Ő felugrott rémülten.

— «Király, ne félj! — nem halandó vagyok.
Nevem igazság, országom a jog,
Hogy erre jártam, mondom hát benézek,
Megkérdzem, hogy mint vagy, mire végzed?»

— ««Lásd, dolgozom, nézd, annyi a dolog,
Hogy pihenésre nem is gondolok.
Jer hát, segíts!»»

— «Segítetek. Mik ezek?»

— ««Aláírom — halálítéletek.»»

— «Megállj! — kiáltám kezét megragadva —
Szakítsd szét mindet százezer darabra,
S dobd a szemetjét kandalód tűzébe,
Ne kérdd, miért? — megáldasz egykor érte.»

— ««De nézd, ez itten anyját ölte meg.»»

— «Hogyan, te még e bűnt mérlegeled?
Tudod-e, ki a te anyád? — a nemzet.
Hányszor kínoztad, hányszor ölted ezt meg?
S most nincs szívedben annyi irgalom,
Hogy könyörülj egy örökös rabon?
Százszor anya-gyilkos, alá ne ird!»

Gondolkozott — széttépte a papírt.

— ««De nézd, ez itt rablógyilkos vala.» »

— «Rabolt, gyilkolt, mert majd éhen hala.

Hát ti, cézárok, nem raboltatok?

Ezredeken át rablók voltatok.

A népjogokból loptatok sokat,

S ráborítatok koronátokat.

Hogy visszavenni ne merje a gyáva:

A trónusoknak dugtátok alája.

Nem ittatok vért? Véren híztatok,

Ha háborúzni támadt vágyatok.

Ha nem szállt volna égre az a vér-ár,

Mely a pokolnak torkában se fért már,

A neveteket hordó büszke gálya,

Vér-oceánok hullámin úszkálna.

A csatatéren elhullt jók helyett

Adj vissza hát egy hitvány életet.

Érted könyörgöm, hogy alá ne írd!»

Sóhajtott és széttépte a papírt.

— ««A szabadság bösz kutyái ezek,
Széttépnek, hogyha megkegyelmezek.»»

— «No hát csak üttesd le a fejüket,

Csak hadd nyalják kínjukban vérüket.

Csak kopácsoltasd azt a vérpadot,

Nem kell hamarost szét se bontanod.

Csak jó erősen veresd le cölöpjét.

A börtönöket holnap újra tömjék.

Hízlalj bakókat, kik reggeltől estig

A lázadó vért pattakként eresztik.

Az itt dobzódó förtelem, tivornya

Rikoltson a nyöszörgő népnyomorba:

Te költöd fel álmából legalább

A régen alvó boszú viharát.»

Sírva borult le fényes asztalára,
Halálos ítéletek halmazára,
Alá sem írta, nem is tépte széjjel . . .

Ilyen bolondot álmodtam az éjjel!

MIÉRT NEM?

Itt a palota, óriási kővár,
Amelynek büszke falai között
A kényelem, a jólét lakomát ül,
S mind boldog az, ki bele költözött.

Körötte puszta terjed el, amelyen
Vihar veri szét a sárróttá gázt,
Hol meghúzódott annyiad-magával
A gyökereken rágódó paraszt.

Ők építették ezt a palotát is,
A verejtékük csillog a falán,
S mit kaptak érte? — vállveregetést csak,
Vagy a lakomák csontjait talán . . .

Miért nem dönti le e büszke kővárt
A földbevéjt lyukban lakó sereg
S a köveiből mért nem ülteti be
Kunyhóival a sivatag teret?

KATONÁK.

Felhőkig érő hegységek gerincén,
A szakadékok útvesztőiben,
A forró puszták homok sivatagján
S a rónaság tarló mezőiben
Fegyverzörej közt, fáradtan vonulnak
A néma és szomorú ezredek.
A nóta és a tréfa elmaradt rég',
Csak a kürt harsog, csak a dob pereg.

Az is szomorú, mintha temetőbe
Kisérne egy-egy öngyilkos bakát,
Ki búcsút mondott az egész világnak!
Hogysem letöltse hadgyakorlatát.
Véres lepelbe bújt alakja néha
A hallgatag fiúk előtt terem
És csalja, hívja, szédítgeti őket,
Míg kibukik egy-egy az útfelen.

A szomjúságtól megdagadt a nyelvük,
Fojtó porral küzd az égő torok,
A láb, amelyből vért sajtol a bakkancs,
Akaratlanul meg-megtántorog.
De hát előre, mert a kapitány úr
Még táncoltatja vasderes lovát
És ezredes, vagy generális eddig
Még egy se dőlt ki — nos tovább, tovább!

Mintha a lélek elszállt volna mindből,
Mintha gép volna valamennyi rész,
Amit parancsszó ide-oda mozgat,
S ha úgy akarja, harcba menni kész.
Elhull utolsó lábig és vonagló
Ajkuk kérdi a füstfelhős eget:
Miért? Kiért? — Később márvány-alakban
Sírjukra ül egy hazug felelet.

BÉRELT KÖLTÉSZET.

Poéta vagy, dalaidért
Soronkint fizetik a bért
És tisztelik a nevedet
Szemtől-szembe, hátad megett.
Nincs senki széles e hazában,
Kit le ne győznél rím-csatában,
Ki úgy dicsérje ezt vagy azt,
Ha polcon ül, ha egy araszt,
Ha még hatalma fája zöld
S ha egyszer ez a fa kidőlt:
Elég merész vagy, hogy megöld.

AZ ÉN LANTOM.

Nem lant az, amelyen dalokat pengetek,
Valami átkozott fadarab,
Melyet kinjában szült vajúdó rengeteg,
A porbasujtott gyilkos égharag.

Nem szerelmi dalok lágyan zengő szavú
Trobadúr-hárfája az enyém;
Nem tud rajta nótát verni a méla bú,
Sem a boldog, vidám érzemény.

A harmatcsillogás engem meg nem ihlet:
A nép verejtéke ragyogóbb;
Rózsaviruláskor nem száll meg az ihlet:
Vérrózsák nyílása meghatóbb.

Télölő tavasznál, hasadó hajnalnál
Népek ébredése szebb nekem.
Rabbilincs törését a csalogánydálnál
Ezerszerte jobban szeretem.

Ezer boldogságnak ragyogó világát
Elfödi előlem egy ború;
Nem tapsolom meg száz cézár tivornyáját,
Míg egy koldus éhes, szomorú.

Szeplőtelen szűzek lelkénél — úgy vélem —
A Magdolnák lelke gazdagabb!
Hol a bűn leégett, annak a helyében
Nem folt — egy-egy drága seb marad.

Ó, az én világom nem azok világa,
Kikre fény, jólét, hír mosolyog;
Aki bűnös, szegény, ki sem gondol rája,
Én mindig csak arra gondolok.

Az én költészetem fénye vérvörös fény,
Lángja a szenvedély, a harag,
Az én útam tüskés, nem taposott ösvény,
Az én lantom síró fadarab.

TARTALOM

Lapszám

Almok	5
Az egyenlőség lelke... ..	7
A vén poéta	9
A számlázott	13
Cézár jubileumán	15
A papkisasszonyok	17
Mürzstegi vadászatok	19
Az újévhez	21
A haldokló Róma	23
Messze földön	25
A vértanúk ünnepére	27
Városiakhoz	29
Cézárhoz	32
Kórházi történet... ..	34
Husvét után	37
Meghal az élet... ..	39
Karácsonyi levelek	41
Törpe lelkek... ..	45
Kossuth	47
A tarjáni csősz fia	49
Végrendelet	52
Kisasszony-napja délutánján	55
Halottak napján	57
Karácsonyra	58
Szent István-napi ének	61
A szegedi Kossuth-szobornál	63
1903 október 6.	65
Ugarszéli öreg nyárfa... ..	67

	Lapszám
Kurucok csillaga...	68
A halottak...	72
Péter és az úr	73
Hogyan lehet...	78
A patkányok	79
Munkás-ébredő	82
Jézus	84
A jótékony farsang	87
Halál után...	89
Szulejkák	93
Aratás	95
Szörnyű álom...	97
Újévi vers...	99
A mi regényünk...	102
A bo'ond	104
Kórházban...	108
Halálos ítéletek	110
Miért nem?	114
Katonák	115
Bérelt költészet	117
Király és koldus...	119
Az én lantom...	120
